

Erfgoed in het tijdvak

Inleiding

In het project "Adopteer een Tijdvak" wordt de rijke lokale geschiedenis op boeiende wijze geïntroduceerd op de basisscholen van Arnhem. Daarnaast bezit het erfgoed centrum Rozet een schat aan erfgoed objecten die hun oorsprong vinden in de lokale geschiedenis. Tijdens erfgoed in het tijdvak zijn objecten uit het erfgoed centrum aan alle 10 de tijdvakken verbonden. Kleine betekenisvolle opdrachten zorgen ervoor dat de leerlingen de vier fasen van het creatieve proces doorlopen aan de hand van het bijbehorende erfgoed object. Hierbij wordt nauw aangesloten op de belevingswereld, ontwikkeling, kennis en ervaring van de leerlingen met het onderwerp.

De vier fasen van het creatieve proces, namelijk oriënteren, onderzoeken, uitvoeren en reflecteren, vormen de leidraad voor de leerlingen. Het programma is zo ontworpen dat het niet alleen aansluit op de leefwereld van de leerlingen, maar zij werken ook aan de culturele vaardigheden waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en evalueren.

De kennismaking met erfgoed objecten begint met een gerichte oriëntatie en waarneming, waarbij de leerlingen het object nauwkeurig observeert met behulp van denkroutines van Visible Thinking. Deze methode, doorgaans toegepast op kunstwerken, wordt in dit geval ingezet op de erfgoed objecten om op een diepgaande en vernieuwende wijze het verhaal en de details van het object te ontdekken. Na deze introductie volgen opdrachten die aansluiten bij de fasen van het creatieve proces en waar ze werken aan de culturele handelingen. Tussen deze opdrachten door wordt per les op een ander moment een filmpje getoond. Na de eigen associatie van de leerling wordt hiermee de context van het erfgoed object verteld en getoond. Dit is essentieel voor een volledige erfgoed educatie. De afsluitende opdrachten richten zich op het reflecteren en evalueren van cultureel erfgoed.

De lokale objecten staan centraal in de lessen, waardoor de leerlingen worden uitgedaagd om na te denken over hun eigen erfgoed en de waarde daarvan in hun eigen omgeving. Dit project biedt een unieke en interactieve ervaring die niet alleen de lokale geschiedenis tot leven brengt, maar ook de betrokkenheid van de leerlingen bij hun cultureel erfgoed stimuleert.

Algemene informatie

Doelgroep

Groep 5

Groep 6

Ook mogelijk voor;

Groep 7

Groep 8

Leerdoelen

De leerdoelen zijn gebaseerd op de kaarten van erfgoed uit de set 'Ontwikkelkaarten voor kunstlessen in het basis onderwijs' van Rozet. Ook sluiten deze kaarten aan bij de kerndoelen van oriëntatie op jezelf en de wereld en kunstzinnige oriëntatie van het SLO. Daarnaast wordt door de leerlingen aan de hand van de opdrachten het creatieve proces doorlopen en gewerkt aan de culturele handelingen. De relevante kaarten met doelen zijn hieronder weergegeven zodat de leerkrachten er gemakkelijk naar kunnen verwijzen. De leerdoelen zijn ook afzonderlijk van de ontwikkelkaarten te begrijpen.

Onderstaand de doelen waar de leerlingen aan werken tijdens de activiteiten waarbij de leerling kan/kent en / of doet. (in volgorde van het creatieve leerproces). De activiteiten sluiten aan op onderstaande doelenkaarten:

Kaart E1 objecten: *gebruiksvoorwerpen, kleding en archeologische vondsten*

E1

- De leerling kan het materiaal benoemen waarvan een object gemaakt is.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling stelt vragen over de gebruikswaarde van een object.
- De leerling beseft dat tastbaar erfgoed een directe link heeft met de geschiedenis.
- De leerling kan voorwerpen koppelen aan het leven, wonen en werken in een bepaalde tijd.
- De leerling kan verbanden leggen met objecten van toen en nu met dezelfde functie.
- De leerling begrijpt dat een gebruiksvoorwerp gerelateerd is aan een bepaalde klasse of cultuur.
- De leerling kan waarde toekennen aan een object, denk hierbij aan ouderdom, zeldzaamheid, schoonheid of emotionele waarde.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling legt een relatie tussen het tijdvak en de betekenis of bedoeling van een object.
- De leerling kan verhalen uit de eigen omgeving aan de regionale of nationale geschiedenis koppelen.
- De leerling kan erfgoed in de eigen omgeving koppelen aan onderwerpen in de regionale/nationale geschiedenis.

Kaart E8 kunstzinnige uitingen: *cultuur-, tijd- en plaatsgebonden kunst*

E8

- De leerling maakt een eigen kunstzinnige verwerking van de opgedane kennis over het erfgoed.
- De leerling geeft eigen betekenis aan het erfgoed object door de verschillende fases van het creatieve proces te doorlopen.

De activiteiten sluiten aan op de volgende werkvorm kaarten:

- E11 Kaart E11 Bronnenonderzoek: *bronnen zoeken en raadplegen van ervaringsdeskundigen*
- E13 Kaart E13 Beleven en ervaren: *vroeger herbeleven*
- E14 Kaart E14 Erfgoedwijsheid: *kritisch denken en discussiëren over erfgoed*
- E16 Kaart E16 Erfgoed verbeelden: *kunstzinnig verwerken van een erfgoedervaring*

3. Omschrijving van de les

Duur: 60- 90 min

Regenten en vorsten

Voorbereiding

De les heeft minimale voorbereidingstijd. Het enige wat nodig is, is om de benodigde materialen af te drukken, dat te downloaden is van de Adopteer een Tijdvak regenten en vorsten website onder het kopje "Erfgoed in het Tijdvak". Het is gunstig om de opdrachten en de docentenhandleiding van tevoren door te nemen. De downloadbare materialen voor de les omvatten kleurenfoto's van het schilderij, werkbladen en een filmpje. Verder hebben de leerlingen een pen en (kleur)potloden nodig.

Deze les duurt langer dan voortgaande lessen omdat de verwerkingsopdracht in de les verweven zit.

De start van de les

De start van de les staat in teken van het introduceren van het object, het reflecteren op de al opgedane kennis en eerste gedachtes aanboren.

- **Reflecteer met de leerlingen op wat ze al hebben gedaan en voorkennis:** Heb met de leerlingen een gesprek over wat ze al hebben gedaan in dit tijdvak en wat ze al weten over het tijdvak regenten en vorsten.
- **Eerste gedachtes:** Sta kort stil bij wat de leerlingen denken bij het schilderij en het erfgoed centrum Rozet waar het object te zien is.
- **Introduceren:** Laat de leerlingen zien wat er allemaal in de klas aanwezig is. Laat ook de foto's van het object goed zien.

Werkblad 1: Personage

Opdracht 1:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan zich inleven in de omcirkelde persoon op het schilderij.
- Geef de leerlingen de tijd om het schilderij goed te bekijken en de foto's goed te bekijken en na te denken over de vragen dat worden gesteld bij de opdracht.
- Geef de leerlingen de tijd om het invulblad in te vullen.
- Laat de leerlingen tot slot het personage een gezicht geven en deze tekenen bij punt 5 op het invulblad.
- *Vinden de leerlingen het lastig om zich in te leven, stel stimulerende vragen als: wat zie je om je heen als je bij de Rijn staat? Wat gaat het personage doen aan de overkant? Of hoe gaat hij/ zij naar de overkant?*
- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gezien. Laat een paar leerlingen hun invulblad presenteren. Ze kunnen dit ook aanwijzen en uitleggen. Hierdoor worden de leerlingen geïnspireerd door elkaar voor de volgende opdracht.

Filmpje

- Start het filmpje.
- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gesprek met de leerlingen over wat ze al wisten, wat nieuw voor hen was en wat hun interesse wekte uit het filmpje.

Werkblad 2: Route toen

Opdracht 2

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan door middel van het personage op het schilderij nadenken over hoe de route eruit zag in de tijd van de regenten en vorsten.
- Geef de leerlingen de tijd om de route te bedenken en de vragen in te vullen.
- *Als dit lastig vinden, laat de leerlingen elkaar helpen.*
- *Stimuleer de leerlingen door middel van vragen te stellen waar ze inspiratie uit op kunnen doen.*

Werkblad 3: Route nu

Opdracht 3:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan nu nadenken hoe dezelfde route er deze tijd uit ziet. Bijvoorbeeld wat komen ze zelf allemaal tegen en welk vervoer nemen ze?
- Geef de leerlingen de tijd om de route te bedenken en de vragen in te vullen.
- *Als dit lastig vinden, laat de leerlingen elkaar helpen.*
- *Stimuleer de leerlingen door middel van vragen te stellen waar ze inspiratie uit op kunnen doen.*

Reflecteren:

- Laat de leerlingen reflecteren over de routes dat zij hebben bedacht in het heden en het verleden. Wat denken ze en waarom? Heb hier een kort gesprek over met de leerlingen.

Werkblad 4: Arnhem in 2060

Opdracht 4:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen hebben al nagedacht over het verleden en nu. Tijdens deze opdracht gaan de leerlingen nadenken over hoe de skyline van Arnhem er in 2060 uit ziet.
- *Laat voorbeelden van verschillende skylines zien om de leerlingen te inspireren.*
- *Stimuleer de leerlingen met vragen als: welk gebouw zouden ze laten staan en welke gebouwen zouden er nieuw moeten komen volgen hen?*

Presenteren:

- Als de skylines klaar zijn, geef de leerlingen de tijd om deze te presenteren en er op te reflecteren. Vraag bijvoorbeeld naar de keuze van het van het gebouw dat moet blijven staan tot aan de nieuwe gebouwen en de keuzes erachter.

Werkblad 5: Wat vind jij?

Opdracht 5:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan aan de hand van een social media bericht nadenken over het terug brengen van stadspoorten in de stad.
- Zijn ze het eens met de meneer of niet? Laat de leerlingen nadenken over waarom dit wel of niet moet terug komen.
- Laat de leerlingen tot een gezamenlijk besluit komen en deze opschrijven.

Opdracht 6:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen hebben hier al over nagedacht tijdens opdracht 4.
- Laat de leerlingen opschrijven welk gebouw in Arnhem voor altijd moet blijven staan en waarom.

Einde van de les

- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gezamenlijk gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gedaan tijdens deze les. Vraag bijvoorbeeld of ze nieuwsgierig en uitgedaagd werden.